

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2016 г. линията на бедност за област Смолян е 299.33 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 22.3% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Смолян

	2012	2013	2014	2015	2016
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	244.7	211.9	255.0	264.0	299.3
Относителен дял на бедните - % от населението	25.5	14.1	15.7	25.1	22.3
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	43.1	52.2	52.2	55.5	47.2
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	30.3	29.5	27.3	36.6	27.7
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	6	6.5	4.6	6.1	5.4
Коефициент на Джини ¹	30.6	33.3	29.1	30.5	31.9

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност нараства с 13.4%, а относителният дял на бедното население намалява с 2.8 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2016 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 22.3 до 27.7%, или с 5.4 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 47.2%, или с 24.9 процентни пункта.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги (табл. 2).

2. Показатели за материални лишения през 2016 година в област Смолян

	Въпроси към домакинството, свързани с ограничения	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
1	Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: <ul style="list-style-type: none"> ● Заем за покупка на жилището, в което живее домакинството ● Наем за жилището, в което живее домакинството ● Текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) ● Вноски за погасяване на кредити 	36099	32.3%
2	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	69103	61.9%
3	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	58666	52.6%
4	Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	80114	71.8%
5	Притежава ли домакинството телефон (вкл. мобилен)	794	0.7%
6	Притежава ли домакинството цветен телевизор	1657	1.5%
7	Притежава ли домакинството автоматична перална машина	14636	13.1%
8	Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	21024	18.8%
9	Ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства	42318	37.9%

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на възможностите да посрещнат неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (71.8%) и почивката извън дома (61.9%). Успоредно с това 0.7% от лицата не могат да си позволят телефон, вкл. мобилен, 1.5% - цветен телевизор, 13.1% - автоматична пералня, а 52.6% посочват, че не могат да си позволят потребление на месо, пиле или риба всеки втори ден. Близко една трета от лицата в домакинствата изпитват затруднения при плащането навреме на разходите, свързани с жилището, а 37.9% от лицата се ограничават при отоплението на жилището си.

През 2016 г. 42.4% от населението живее в тежки материални лишения (ограничения в 4 от 9 показателя).

Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 59 навършени години, по пол в област Смолян

	2012	2013	2014	2015	2016
Общо - хил.	12.1	17.2	7.9	12.5	9.6
Относителен дял от населението - %	17.2	25.1	12.7	20.0	15.9

През 2016 г. 9.6 хил. лица на възраст 18 - 59 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 15.9% от населението, като спрямо 2015 г. относителният им дял намалява с 4.1 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2016 г. 47.6% от населението, или 53.2 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя намалява с 6.3 процентни пункта спрямо 2015 г., при мъжете – с 9.7, а при жените - с 2.9 процентни пункта.

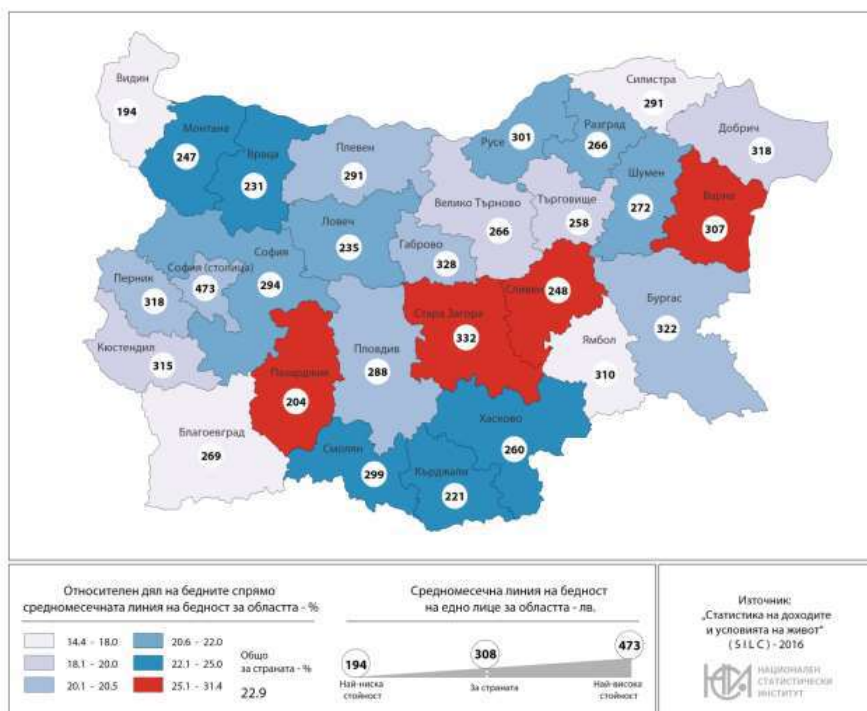
4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Смолян

	2012	2013	2014	2015	2016
Общо - хил.	68.0	60.9	48.1	61.7	53.2
Относителен дял от населението - %	56.2	51.3	41.2	53.9	47.6
Мъже - хил.	32.5	29.5	22.7	30.9	24.7
Относителен дял от населението - %	55.2	49.4	37.0	55.2	45.5
Жени - хил.	35.4	31.4	25.4	30.8	28.5
Относителен дял от населението - %	57.1	53.3	45.9	52.6	49.7

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

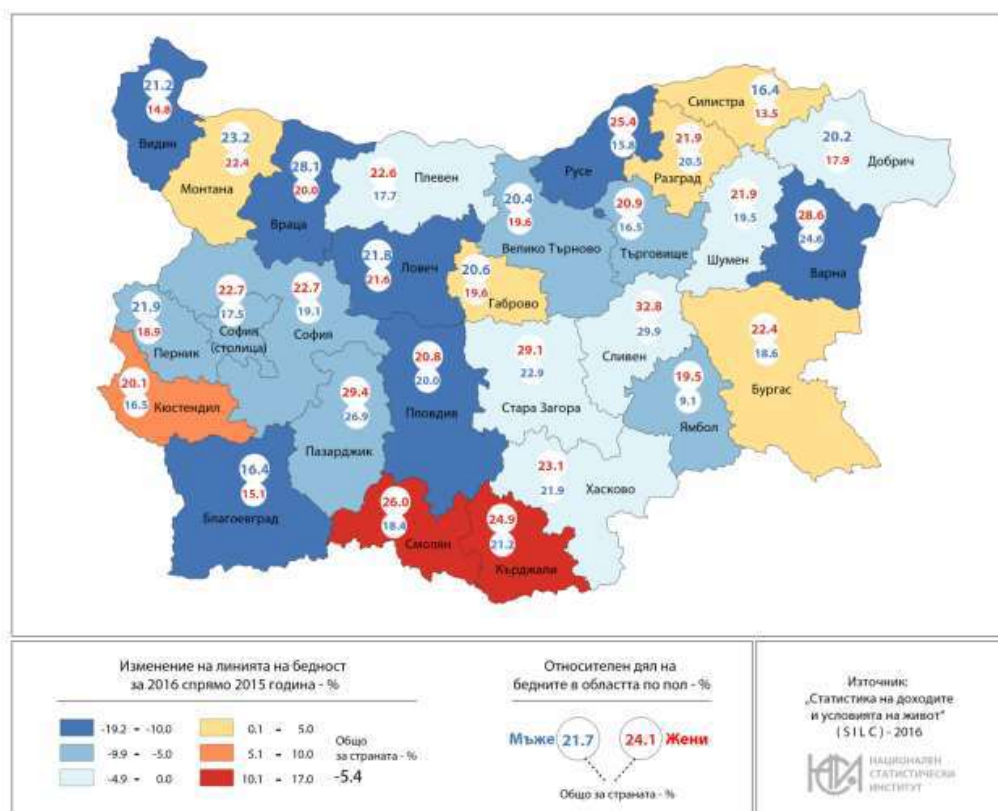
Фиг. 1. Линия на бедност по области през 2016 година

През 2016 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Пазарджик - съответно 194 и 204 лв., а най-високата - в област София (столица) (473 лв.), следвана от областите Стара Загора (332 лв.) и Габрово (328 лв.).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Сливен - 31.4%, Пазарджик - 28.2% и Варна - 26.6%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Ямбол – 14.4%, Силистра - 14.9%, и Благоевград - 15.7%.

Фиг. 2. Изменение на линията на бедност и относителен дял на бедните по области и пол

Линията на бедност за 2016 г. намалява спрямо 2015 г. в 21 области, като най-голямо е намалението в областите Благоевград (с 19.2%), Браца (с 16.9%), Видин (с 16.3%), Пловдив (с 14.2%), Варна (с 13.1%), Русе (с 12.7%) и Ловеч (с 10.5%). Основната причина за по-ниския размер на линията на бедност се дължи на намаляването на средния размер на дохода от труд за всички области, по-съществено в областите Видин и Браца – съответно с 29.2 и 28.2%.

Линията на бедност за 2016 г. се увеличава спрямо 2015 г. в областите Кърджали (със 17.0%), Смолян (с 13.4%), Кюстендил (с 8.6%) и Монтана с 3.6%. Водещите причини за увеличението са:

- Увеличаване на относителния дял на заетите лица в наблюдаваната съвкупност (с 4.7% за област Силистра и с 3.6% за област Смолян).
- Увеличаване на средния размер на дохода от пенсии в областите Смолян (с 49.9%), Монтана (с 41.1%) и Кърджали (с 33.9%).
- Намаляване на броя на безработните и други икономически неактивни лица.

Област Ямбол е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете – 9.1%, а с най-високо равнище е област Сливен – 29.9%. В област Силистра жените са с най-ниско равнище на бедност – 13.5%, при 32.8% за област Сливен. В областите Ямбол, Русе, Смолян, Стара Загора и София (столица) относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В десет области – Ловеч, Велико Търново, Монтана, Габрово, Благоевград, Добрич, Силистра, Перник, Видин и Враца, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички обикновени домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. От 2015 г. с финансовата подкрепа на Европейската комисия се проследяват домакинствата от 9-а и 10-а ротационна група съответно за пета и шеста вълна на участие. Размерът на извадката за 2016 г. включва 8 600 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната.

Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според

която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище на родителите е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО '97):

МСКО 0 - Предучилищно образование;

МСКО 1 - Начално образование;

МСКО 2 - Основно образование;

МСКО 3 - Средно (прогимназиално) образование;

МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование;

МСКО 5 - Висше образование (бакалавър/магистър);

МСКО 6 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни”), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл.5.

5. Оценки на някои основни показатели през 2016 година в област Смолян

Индикатори	Проценти	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване		
Общо	47.6	5.0
Мъже	22.1	3.2
Жени	25.5	2.5
0 - 17 години	5.9	2.2
18 - 64 години	29.9	4.3
65+ години	11.8	2.5
Риск от бедност		
Общо	22.3	5.1
Мъже	8.9	2.6
Жени	13.4	2.9
0 - 17 години	2.8	1.3
18 - 64 години	12.2	4.4
65+ години	7.4	2.0
Материални лишения		
Общо	42.4	4.8
Мъже	19.4	2.9
Жени	23.0	2.6
0 - 17 години	4.3	2.0
18 - 64 години	27.4	4.4
65+ години	10.6	2.6
Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност		
Общо 18 - 59 години	15.9	7.3
Мъже	6.1	3.5
Жени	9.8	4.1
Общо 0 - 17 години	2.2	1.2
Общо 0 - 59 години	12.5	6.0

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот” и в Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ.